

הפולמוס והשערוריה הגדולה בענין כשרות העופות היוצאות מתחת השגחת העדה"ח פעה"ק ת"ו.

הנני לגלות כאן טפח וגם טפחיים של המציאות שכנראה עדיין אינה ידועה לכולם אם מטעם שפשוט לא ירדו לשטח לראות מקרוב או מטעם שחושבים שהמציאות לא יעזור הרבה כיון שיש כאן מחלוקת בהלכות טריפות ולכן צריכים מקודם ללמוד כל הלכות טריפות, והאמת עכשיו שכבר יצא לאור שגדולי הפוסקים בכל ארה"ק מורים שאין כאן בית מיחוש כלל וכשרים לכתחילה א"כ אין מה להוסיף עליהם ושכ"א יבחר כרצונו הטוב, מ"מ יש שמועה לא קטנה שאומרת שמכיון שלא הסבירו טעמם א"כ כנראה שיש כאן שאלה של טריפות ומאיזה סיבה הם מקילים בה ולכן בודאי המדקדק בדבר הלכה יש צד גדול להחמיר בדבר [ובפרט מאחר שראיתי כמה תשובות בענין העופות שנקטו להקל וכנראה לא ראו בעצמם מציאות הדברים ולכן משמע מדבריהם שמטעם חשש א. יש להקל שיש באפשרותם בכדי להקל בדבר חמור זה של מאכלות אסורות], ולכן כאן הנני להעלות על הנייר כמה מילים לגלות דהא דנקטו גדולי המורים שאין כאן בית מיחוש פירושו "אין כאן בית מיחוש כלל וכלל והעופות מהודרים בתכלית ההידור", ואין ברצוני לפגוע ה"ו בת"ח מובהק ובקי בענינים אלו אלא להבהיר דעתם הברורה של גדולי ישראל היושבים על המדן חברי הביד"צ של העדה"ח ובראשם מרן הגאב"ד והראב"ד שליט"א ורבני ועד השחיטה שליט"א ואתם עמם כל גדולי הפוסקים מרחבי ארה"ק שהגיעו בעצמן לראות מקרוב במה המדובר ועל מה יצא השערוריה וכולם יצאו משם בפה אחד [הן בכתב והן בע"פ] שאין כאן בית מיחוש כלל וחלק מהם אדרבא יצאו בהתפעלות על ההידור שראו במו עיניהם מה שלא ראו עד היום משחטה עם כ"כ הידורים ואשרי לדור שיש להם שחיטה כה מהודרת.

לפני שניכנס לבאר מציאות הדברים ומה שעולה לדינא מגדולי המורים בכל ארה"ק, נבהיר למה השאלה כל כך לא ברורה ויותר מזה התשובה גם כן אינה משכנעת כשחברי הבד"ץ שליט"א יושבים ישיבה מיוחדת בענין זה ומוציאים פסק הלכה שאין שום חשש בהעופות, ועדיין הלב מפקפק האם אנו חייבים לילך באמונה פשוטה בלי שום נימוקים או שמאחר שיש כאן ת"ח גדול ומומחה גדול בענינים אלו אומר דברים כהווייתן ולמה עלינו להאמין בלא שיבארו טעמם ונימוקם, והאם בכלל יש כאן מציאות כמותו אלא שאנן כל הסוגיא נראית כאילו באפילה, וביותר הרי כל יום שומעים רבנים ומורי הוראה שמגיעים להמשחטה של העדה"ח ומעידים שאין שום חשש ופקפוק כלל וכל אחד שואל לעצמו הרי מה הם מוסיפים בנידון דידן הרי המעוררים הם ג"כ מומחים גדולים בענינים אלו וא"כ מנין לנו לסמוך על רבנים שאינם מתעסקים בענינים אלו.

כדי להאיר בכל הנ"ל, נקדים שבהשערוריה הנוכחית יש שתי טענות מרכזיות ומאחר שיצאו מאותם מעוררים ובשעה אחת לכן אנשים תולין אחד בשני וכאילו תלויים זה בזה ולכן נעשית כאן בלבול גדול, וכדלהלן: א. סוגיית הריעותא בבשר השוק שליד מקום צומת הגידין. ב. הא דמצאו הרבה עופות שהגידין קרועים ושחורים וכדומה, וכל אחד טענה עצומה בפנ"ע וכדלהלן.

א. סוגיית הריעותא בבשר השוק שליד צומת הגידין, המציאות כיום הוא שמשרד הבריאות מחייב להזריק בכל עוף חיסון עם שונות בעוף [יש העושים אותה במקום הכנף ויש העושים בארוכה בשו"ת מנח"י ח"ז סי' נג], אלא שאפשר לעשות הזריקה בכמה מקומות כבר שנים רבות לעשות הזריקה דוקא בשוק [וכפי שהנהיג הגאון בעל הקנה בשם צ"ל שלא רצה להזריק בחזה מחשש נקיבת הוושט או הריאה וכדומה, ומשא"כ בשוק ששם יש בשר עבה וליכא שום חשש של נקיבת וושט וכדומה] ולרבות צומת הגידין שהוא למטה בחלק התחתון של העצם] ולכן כבר שנים שמקפידים על זה, וכן יצא לדינא בשו"ת מנח"י (שם בסו"ד) שלכתחילה לקנות עופות שלא עשו בהן שום זריקות [שכיום א"א מטעם משרד הבריאות] או לקנות העופות שהזריקו בהן רק בשוק למעלה מצומת הגידין [וכנהגין בעופות של העדה"ח].

ולאחרונה יצאו כמה מעוררים שראו שגילו העור שמכסה השוק וראו שכבה דקה בצבע לבן-צהוב העומדת בין הבשר להעור, ובדרך כלל הוא במקום שהזריקו לתוך העוף [ובשוק הימני], ולכן כאילו שגילו כאן ריעותא אמיתי שבמקום צומת הגידין, ונבאר כדלהלן:

הרמ"א (סי' נו ס"ט) פסק וז"ל 'ולכן כל מקום דאיכא מכה במקום צומת הגידין אפילו אינו רק נפוח ונצרר הדם מאחר שהיה צריך בדיקה ואין אנו בקיאים בעוף הוא טריפה', עכ"ל, הרי מבואר כאן דכל שאין ריעותא או סיבה לחשוש לטריפה אין אנו צריכים כלל בדיקה [וכמו שמפורש ברמב"ם (פי"א משחיטה הי"ב) שמעולם לא שמענו מי שבדק עוף אלא אם נולד לו חשש] ורק היכא שיש ריעותא שהוא חשש שמא יש כאן טריפה ולכן צריך בדיקה לברר אם הוא באמת טריפה ובעוף אין אנו בקיאים בבדיקת הגידין [כיון שהם מרובים (ט"ז וש"ך שם)] הרי הוא טריפה, ועל דברים אלו יצאו המעוררים להטריף אחוזים גבוהים של עופות שיצאו מתחת ההשגחה של העדה"ח מאחר שהם ראו בשכבה זאת ריעותא, ועל זה עלינו לברר האם זה נחשב לריעותא או לא.

אף שמדברי הרמ"א משמע שאין אנו בקיאים כלל בבדיקה במקום שיש נפוח וכדומה, מ"מ בש"ך (שם סקי"א) מביא כבר מגדולי הפוסקים שלא בכל שינוי נחשב הדבר לריעותא שאנו מטרפין. רק אדרבא מבואר שם שאנו כן בקיאים לפתוח ולראות אם יש נפוח

או ריקבון בפנים ואם אנו פותחים ורואים שאין ניפוח או ריקבון אז אינה טריפה שהרי אנו רואים שהריעותא מבחוץ לא הגיע לבפנים, והרמ"א לא איירי אלא כשאנו פותחים ורואים שיש גם ריקבון או ניפוח מבפנים אז אין אנו בקיאים ומטריפין אותה. ולכן לענינינו אין כאן שום פקפוק כלל, וכדלהלן;

(א) אין זה כלל וכלל ריקבון או ניפוח אלא שכבה שומני בלבד [ואפילו אם יחשב לשינוי מראה מ"מ אחר שפותחים ורואים שאין ריעותא בפנים אין לחשוש (ב"ח הובא שם בש"ר)] שנוצר ע"י חומר תרכיב במעטפה החיצונה שלא נספג [מתוך מכתב הד"ר בן ציון כבר מקובלת מה שהורה בעל הקנה בשם זצ"ל (שו"ת קנה בשם ח"א סי' מח) שכל שאפשר להוריד את השכבה בלא שום פגיעה ניפוח או ריקבון וכדומה] שהרי ריקבון לא היה יורד בלי לפגום בגוף הבשר, ובענינינו הרי כל אחד יכול לראות בחוש בין אם ימצא אותו על הבשר ובין אם הצליח לרדת עד למטה מבחוץ במקום צומת הגידין נמי הרי אפשר להורידו בקל מבלי לפגוע כלל בהבשר, וביותר הרי המציאות מוכיח שאין זה כי אם שומני וכמו שהבהיר לי אחד מרבני ועד השחיטה שליט"א שהרי לפני המליחה שכבה הזאת היא דק מאוד ולאחר המליחה זמן רב ששוהה במים [לפני ואחרי המליחה] השכבה מתעבה יותר, והרי"ז סימן מובהק שזה רק שומן בעלמא שכן הוא דרך שומן לספוג מים ומתעבה ומשא"כ ריקבון הרי אינו סופג כלל ולמה שיתעבה כלל, [וכל זה מלבד עדותו של הרופא הנ"ל שמעיד שאין זה כ"א חומר הנשאר שם שלא נספג ומשאר שכבה כזאת שאינה דלקת כלל המזהמת הבשר או הגידין בפנים].

(ב) ואפילו אם המציאות היתה אחרת לגמרי וכגון שדבר זה כן היה ריעותא כגון ניפוח וכדומה, הרי מפורש בפוסקים שכל שלא נכנס כלל בפנים אלא הוא שכבה חיצונית בלבד אין זה נחשב כלל לריעותא שבמקום צומת הגידין ולא ע"ז מיירי הרמ"א [כדמבואר בפשיטות בשו"ת חשב האפוד ח"ב סי' לא, ודלא כהשמועה שהוציאו שהגר"ה פאדווא זצ"ל החמיר בכגון זה], ובבדיקה זו שפיר אנו בקיאים ולא אמרינן שאין אנו בקיאים על בדיקה זה וכמו שביאר הקנה בשם (ח"א סי' מח), וכן מפורש בשבט הלוי (ח"ד סי' פא) שאפילו בנפוח ממש עדיין נותר לנו דרך גם בבדיקת צומת הגידין דלא אמרינן בה שאין אנו בקיאים לכל סוג בדיקה שהוא.

(ג) ואפילו אם המציאות היתה אחרת לגמרי דהיינו שהשכבה היתה ריעותא וגם מגיע פנימה מ"מ כל שאפשר להורידה בלי לפגוע במה שהוא שוכב עליה הרי זה סימן מובהק שאינה ריקבון וכדומה שהן בתוך הבשר [וכמו שביאר בעל הקנה בשם זצ"ל (שם)], והיינו מפני שריקבון אינו יכול להוריד מבלי לפגוע בהבשר שמתחתיו.

(ד) כל זה מלבד שברובן ככולן השכבה הזאת נמצאת שלא במקום צומת הגידין ממש אלא בחצי העליון של השוק [שלו"ע אינה מקום צומת הגידין אפילו לידן שמחמירים מלמטה עד לחצי העצם שמחמירים בה בחומרות צומה"ג] שאין בה כלל טריפות צומת הגידין וכמו שמבואר בהפוסקים, ואינה"נ היכא שהבודקים רואים שסימן זה יורד למטה במקום צומה"ג הרי מוציאים אותה כטריפה [והמציאות מוכיח שעופות כאלו כמעט שאין שכיחים].

ועלינו לדעת שאין זה שאלה חדשה אלא כל השנים ראו שכבות אלו במקום הזריקות [שנוצר מזה שהחומר לא הצליח ליכנס פנימה מכמה סיבות שונות אי מפני הקור שלא חימומו החומר מספיק לפני הזריקה וכדומה] והגאון בעל קנה בשם זצ"ל ראה כל זה ולא חשש ליה כלל וכלל כנ"ל שהרי אין זה ריעותא כלל וכלל ואין כאן אפילו חששא קטנה, וכמו שהעידו כל העוסקים במלאכת קודש זו רבות בשנים וזכו להסתופף ולדלות מהוראותיו כל השנים.

לסיכום; המעוררים טענו ששכבה הזאת היא ריקבון העושה ריעותא, מאחר שהורה הגר"מ ברנדסדופר זצ"ל שאם אפשר להוריד אין זה אלא שומן, ובפרט שהמציאות מוכיח שאין זה כלל ריקבון או דבר שמשפיע בגוף הבשר, לכן אין בזה שום שאלה של ריעותא.

ב. מה שהמעוררים טוענים שמצאו כעשרים אחוז טריפות בהגידין [כגון קרועים או שחורים וכדומה], ולכן על כל אחד לחשוש שמא שלו טריפה או לפחות לבדוק [ולדבריהם לעיל אף אם נבדוק ונראה שאין שום חששא בפנים מ"מ אם יש לה השכבה החיצונית כבר טריפה היא עפ"י המבואר ברמ"א סי' נו ס"ט].

על זה אין לנו להביא שום דבר מהפוסקים אלא אך ורק המציאות בשטח, שכל אחד יכול לבדוק בעצמו אצל המשחטה אם ראה אפילו עוף אחת שהגידין שחורים, או אחוזים כאלו שהגידין נקרעו, והשמועה ברחוב הוא שעכשיו כבר אין מה לבדוק שהרי הוסיפו עוד בודקים ועכשיו לא תמצא שום חששות, ולכן הנני מגלה לכם שעדיין אפשר לברר שאלה הנ"ל ע"י שנראה אחר הוספת הבודקים האם מטריפין אפילו אחוז אחד של העופות בגלל בעיות כאלו או אפילו פחות מאחוז אחד ואפילו הרבה פחות מזה ודי למבין, ולכן אף לאחר הוספת הבודקים עדיין אפשר לראות איזה עופות אולי היו נשארם בפנים שלא נטרפו ונראה אם מגיע לחצי אחוז או פחות מזה [ואדרבא הוספת הבודקים הוכיח לעין כל שאין כאן שום חשש טריפות].

והמעוררים טוענים שהרופא גם אמר שדלקת הזו ביכולתה להשפיע על הגידין הפנימיים אם לקורעו או להקליב או להקשותו, ועל זה עלינו להבהיר שמכיון שהמציאות מוכיח שהגידין לא נמצאים כלל קרועין או רקובים וכדומה ולכן אין לנו גם להאמין שהגיד מתקשה מאחר שהמציאות מוכיח שאינו מתקשה ולא מצליח כלל להשפיע על הפנים של הבשר [אף שהמעוררין טוענים שהגיד

מתקשה אלא שאין אנו בקיאים בזה להרגיש אותה], וכל זה מלבד מה שהרופא ד"ר בן ציון פרלמן כותב במכתבו שאין בשכבה הזאת שום כח להשפיע דבר מה על הגידין בפנים.

ואף לאחר שהוסיפו בודקים לפתוח ולבדוק כל עוף שיש שכבה כזאת מצב הגידין בפנים הרי אנו יכולים לראות עד כמה עופות האלו נקיים וטריים בפנים, וזה גם יכולים לראות בחוש כל הרואה מקרוב מהנעשה שם.

לסיכום; המעוררים טענו שבמציאות ראו כעשרים אחוז טריפות, מאחר שהמציאות מוכיח שאין כזה דבר לכן עלינו לדעת שעל שמועתם אין אנו יכולים להכחיש שהרי לא היינו שמה אבל על מה שאומרים שיש עשרים אחוז טריפות בזה כל אחד יכול לראות או לשלוח רב היודע מטמטיקה [ואינו צריך להיות בקי בהלכות טריפות בכדי לספור מספרים] ולראות אם נמצא אפילו אחוז אחד של בעיות כאלו.

ואחר כל זה עדיין נשאלת השאלה בבי מדרשא האם יש למנוע מלקנות כאלו עופות שבגדר עוף שהורה בה חכם הוא שמבואר ברמ"א (יור"ד סי' קט"ז ס"ז) שבעל נפש לא יאכל ממנה, על זה התשובה פשוט הוא וכמו שמפורש שם ברמ"א דכל החומר הוא דוקא כשהחכם הורה מסברה ולא נמצא הדין בפירוש, ולכן כאן שהמציאות מוכיח אחרת אין כאן שאלה כלל ואין מה להראות כלל בשו"ע שהרי אם היה כאן שאלה היינו יכולים להראות בפוסקים אבל דברים אלו הרי מוכיחים שאין כאן שאלה כלל, ולכן אין זה כלל בגדר הוראה מסברה ואין בה שום חששא כלל.

סיכום הדברים

מכיון שיש כאן שתי שאלות, א. האם זה נחשב לריקבון או רק שכבה שומנית, וב. האם יש עשרים אחוז מהעופות שהגידין קרועים או שחורים וכדומה, לכן על השאלה הראשונה בודאי א"א להורות בלי לראות ולדעת שאין זה ריקבון אלא שומני וע"ז הבאנו שהן המציאות והן הרופא והן סימנו של בעל הקנה בשם זצ"ל כולם מוכיחים בלא שום צל של ספק שאין זה כלל ריקבון אלא שכבת שומני בעלמא, ועל שאלה זו באמת אין מה לראות בהמשחה יותר מהעוף שבבית מלבד המציאות שהשכבה הזאת לפני המליחה היא דקה מאוד ורואים בחוש שהוא רק שומן ולא ריקבון ורק לאחר כל המליחה ושהותה במים היא משתנית ומתעבה יותר וכמו שביארנו לעיל, אבל על השאלה השניה האם יש טריפות בחלק מן העופות ע"י גידין קרועים או שחורים וכדומה, על זה יכול כל רב או מורה הוראה לבדוק בעצמו בכדי שבני קהילתו הסומכים עליו והמאמינים לו לראות מקרוב המציאות בשטח מהו, ובודאי יתגלה לכל אחד שהמציאות מוכיח אחרת, וכמו שכבר העידו כל אחד מגדולי המורים שהגיעו לראות מקרוב ולראות שחזקת הכשרות המהודרת של העדה"ח לא נתרועעה כלל וכלל והעופות היוצאות משם לא שהם גם כן כשרים אלא שהם מהודרים שבמהודרים עם תכלית ההידורים כמקדמת דנא [והנה כאן חלק מהרבנים שמיד עם היוודע השערוריה הגיעו בעצמן לראות מקרוב בהמשחה של גלאט עוף, הלא הם; הגר"י אולמן, הגר"נ קופשיץ, הגרש"א שטרן, הגר"א דונר, הגר"מ בויאר, ותלמידיו של הגר"מ גרוס בשליחותו, בנוסף לרבני ועד השחיטה ה"ה הגרש"י הירש, הגר"א ברנדסדופר, הגר"י בלויא, והגר"ש ברנדסדופר, ועוד הרבה מוצי"ם ובודקים וותיקים מכל המשחטות], והשי"ת יזכנו שלא ניכשל ח"ו ושיזכו רבני ועד השחיטה שליט"א להמשיך בעבודתם הקודש ביתר שאת ויתר עוז להאכיל בשר בהמה ועוף עם כל ההידורים כמקדמת דנא לבני ישראל המדקדקים ושלא יצא מכשול מתחת ידם כשאיפתם הטהורה אכיר.

ואשא כפי בתפלה להקב"ה יהי רצון שלא יצא דבר מכשול מתח"י.

א. פ.

פעיה"ק ירושלים תובב"א

נ.ב. המכתב היה למראה עיניו של אחד מרבני ועד השחיטה שליט"א וסמך ידיו עליו.